

Innst. 284 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Prop. 71 S (2015–2016)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Samtykke til tiltredelse av annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999

Til Stortinget

Sammendrag

Regjeringen ber i denne proposisjonen om Stortingets samtykke til å tiltre annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999.

Utenriksdepartementet viser i proposisjonen til at norsk tiltredelse av protokollen vil gi et viktig internasjonalt signal om respekt for kulturverdier, også i væpnede konflikter. Det vil bli lagt merke til at Norge slutter opp om dette viktige og aktuelle arbeidet.

Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle væpnet konflikt (Haag-konvensjonen) ble vedtatt etter erfaringene fra andre verdenskrig, der viktige kulturverdier ble ødelagt i et helt annet omfang enn tidligere. De statene som har sluttet seg til konvensjonen, har forpliktet seg til å beskytte kulturarven fra konsekvensene av væpnet konflikt og til ikke å eksportere kulturgjenstander fra okkuperte områder. Er gjenstander likevel blitt fjernet, skal de returneres. Konvensjonen forbyr også å bruke kulturgjenstander som krigserstatning, og den pålegger partene å arbeide i fredstid for å minske mulige framtidige krigsødeleggelser og å opplyse sine militære styrker om verdien av kulturarven og om innholdet i konvensjonen.

Departementet viser til at oppmerksomheten omkring ødeleggelsene av kulturarv i konfliktområ-

der har vært økende de senere år. En rekke uerstattelige verdier – museer, arkiver og kulturminner – har blitt plyndret og ødelagt i nasjonale konflikter og i krigføring mellom parter som ikke nødvendigvis representerer anerkjente stater og lovlig valgte regjeringer. Dette har til dels også gått sterkt ut over kulturarv oppført på UNESCOs liste over verdens kultur- og naturarv.

Per februar 2016 har 127 stater ratifisert Haag-konvensjonen, og Norge ratifiserte konvensjonen og første protokoll i 1961.

Annen protokoll til Haag-konvensjonen ble vedtatt på en konferanse i Haag 26. mars 1999. Denne forplikter partene til å utforme straffebestemmelser for brudd på protokollen og iverksette ulike tiltak som å identifisere og beskytte særlig viktige kulturverdier. I forhold til konvensjonen har annen protokoll fått klarere definisjoner av militær nødvendighet og en bedre beskyttelse av kulturarven. Konvensjonen og protokollen utfyller hverandre, slik at de sammen gir en utvidet beskyttelse av kulturarven under væpnede konflikter, både nasjonale og internasjonale.

Protokollen utvider kulturarvens vern i væpnede konflikter ved å pålegge partene å

- utforme straffebestemmelser for brudd på protokollen,
- identifisere kulturverdier som har behov for forsterket beskyttelse,
- sette opp kriterier for å hindre at militære styrker kan angripe kulturverdier,
- nedsette en internasjonal komité som bl.a. skal bestemme hvilke kulturverdier som har behov for forsterket beskyttelse,
- etablere et internasjonalt fond for å verne kulturverdier under væpnet konflikt.

Per februar 2016 har 68 stater ratifisert/tiltrådt annen protokoll. Protokollen trådte i kraft 9. mars 2004.

Norge har ikke undertegnet annen protokoll, og den er ikke lenger åpen for undertegning med påfølgende ratifikasjon. Norge må derfor tiltre protokollen i henhold til artikkel 42 i konvensjonen.

Departementet viser til at det har vært nødvendig med endringer i straffeloven for gjennomføring av protokollen. Stortingets samtykke til tiltredelse av protokollen er derfor nødvendig i medhold av Grunnloven § 26 andre ledd.

Rapporten om gjennomføring av konvensjonen og protokollen skal legges til grunn i den videre oppfølgingen av de norske forpliktelsene som statspart til konvensjonen og protokollen. Eventuelle budsjettmessige konsekvenser forutsettes dekket innenfor de berørte departementers gjeldende budsjettammer.

Klima- og miljødepartementet er ansvarlig departement for konvensjonen og protokollen, og vil følge opp konvensjonen i samarbeid med berørte departementer.

Det er i proposisjonen redegjort nærmere om de enkelte bestemmelser i protokollen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Eva Kristin Hansen, Per Rune Henriksen, Anna Ljunggren og Terje Aasland, fra Høyre, Tina Bru, Odd Henriksen, Eirik Milde og Torhild Aarbergstøtten, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, fra Venstre, lederen Ola Elvestuen, fra Sosialistisk Venstreparti, Heikki Eidsvoll Holmås, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, er oppmerksom på at ødeleggelsene av kulturarv i konfliktområder har vært økende de senere år. Ødeleggelsene har eskalert ytterligere med den nåværende situasjonen i Midtøsten. En rekke uerstattelige verdier – museer, arkiver og kulturminner – har blitt plyndret og ødelagt i nasjonale konflikter og i krigføring mellom parter, som ikke nødvendigvis representerer anerkjente stater og lovlig valgte regjeringer. Til dels har dette også gått sterkt ut over kulturarv oppført på UNESCOs liste over verdens kultur- og naturarv.

Komiteen mener kulturarv som er oppført på verdensarvlisten, representerer fremragende universell verdi. Ødeleggelsene er uopprettelige, og er til dels resultat av bevisste og målrettede angrep mot

kulturarv som er sentral for identiteten til mange mennesker og folkegrupper.

Komiteen merker seg at det er en økende bevissthet omkring hvilke virkemidler som er til rådighet ved slike ødeleggelse. Stadig flere statsparter har valgt å slutte opp om Haag-konvensjonen av 1954 – om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle væpnet konflikt og dens protokoller. Komiteen viser til at Haag-konvensjonen tar sikte på å beskytte kulturverdier som har stor kulturell betydning. Dette omfatter faste kulturminner, som for eksempel gravhauger, helleristninger, bygninger/anlegg, monumenter og lignende. Det omfatter også løse kulturminner, som arkeologiske gjenstander, kunstgjenstander, manuskripter, bøker, arkiver og andre gjenstander eller samlinger av vitenskapelig, kunstnerisk eller historisk verdi.

Komiteen viser til at per februar 2016 har 127 stater ratifisert Haag-konvensjonen. Norge ratifiserte konvensjonen og første protokoll i 1961, jf. St.prp. nr. 114 (1958) Om samtykke til å ratifisere konvensjonen om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle væpnet konflikt av 14. mai 1954.

Komiteen peker videre på at annen protokoll til Haag-konvensjonen ble vedtatt på en diplomatkonferanse i Haag 26. mars 1999. Annen protokoll forplikter partene til å utforme straffebestemmelser for brudd på protokollen og iverksette ulike tiltak som å identifisere og beskytte særlig viktige kulturverdier. I forhold til konvensjonen har annen protokoll fått klarere definisjoner av militær nødvendighet og en bedre beskyttelse av kulturarven. Konvensjonen og protokollen utfyller hverandre, slik at de sammen gir en utvidet beskyttelse av kulturarven under væpnete konflikter, både nasjonale og internasjonale. Komiteen viser til at per februar 2016 har 68 stater ratifisert/tiltrådt annen protokoll. Protokollen trådte i kraft 9. mars 2004.

Komiteen viser til at det var nødvendig med endringer i straffeloven for gjennomføring av protokollen. Straffeloven 2005, §§ 104 og 106, trådte i kraft 7. mars 2008, og den nødvendige endringen i straffeloven 1902, § 152 b, trådte i kraft 21. juni 2013. Komiteen merker seg at siden gjennomføring av annen protokoll har krevd lovendring, er Stortingets samtykke til tiltredelse av protokollen nødvendig i medhold av Grunnloven § 26 andre ledd.

Komiteen viser til at ettersom Norge ikke har undertegnet annen protokoll, og den ikke lenger er åpen for undertegning med påfølgende ratifikasjon, må Norge tiltre protokollen i henhold til artikkel 42.

Komiteen mener derfor at Stortinget skal samtykke i tiltredelse av annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999.

Uttalelse fra Utenriks- og forsvarskomiteen

Utenriks- og forsvarskomiteen viser til energi- og miljøkomiteens utkast til innstilling datert 3. mai vedrørende Prop. 71 S (2015–2016) Samtykke til tiltredelse av annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999.

Utenriks- og forsvarskomiteens medlemmer slutter seg til energi- og miljøkomiteens utkast til innstilling til Prop. 71 S (2015–2016), og har ingen ytterligere merknader.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Stortinget samtykker i tiltredelse av annen protokoll til Haag-konvensjonen av 1954 om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt av 26. mars 1999.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 12. mai 2016

Ola Elvestuen

leder og ordfører

